

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

www.angp-hb.co.za

info@angp.co.za

NINSAL SUHU

**BEE
SHIA PUUNI DIŠ'**

(Fotonima Piya M-be Litaafibil ŋɔ Puuni)

Litaafi bil ŋɔ daa tuu sabi la France tingbanj ni 1732 yuuni puuni ka Rev. J.R. Gschwend daa lebigi li m-mal'sabi li nti gbansabila tingbana nima 1929 yuuni. Din nyaŋa, ka Zuliyakam Naawuni Yetɔɔ'Mol sabiriba, 'All Nations Gospel Publishers' mi daa sabili zuliyakam yetɔɔa balibu-balibu 250. Bena nna kul tartiri litaafinim ŋɔ tiri tingbana 127 nima. Litaafi ŋɔ soŋdi nirba pam, bal'kam ni zuliyakam ni adiini kam puuni ka be banj. Naawuni yetɔɔ'sheli o ni daa bɔri ni be banj la. Kaman Anabi Ezekiel ni daa yeli shem yuun' 586 din daa gari la ka be naan yi dɔɔi Yisa Masia la. "Nni tin-ya suhu pala ni tɔhi pala ka yi ni lee nnirba ka n ni nyɛ yi Naawuni." (Ezekiel 36:26-28).

COPYRIGHT
ISBN 1 - 874934 - 38 - X

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS
P.O. Box 2191, Pretoria, 0001, R.S.A.
(A Gospel Literature Mission financed by donations)
(Reg. No. 61/01798/08)

NINSAL' SUHU

NAAWUNI JEMBU DUU BEE SINTANI TUMA DUU (1 Jon 3:4-10)

Barj mi a tɛha ni ni kaman litaafi sheli a ni karimdi ɔɔ be mi kaman diɛa la ka ni too soɔ k'a nya a maɔmaɔa. Ayi nye la chefira, ɔun bi niɔ Yisa yeda bee ɔun niɔ o yeda ka lan che m-birgi, a ni nya a maɔmaɔa kaman Naawuni ni nyar'a shem. "Ninsal lihiri la ningbuɔ zuɔu viellim, amaa Manl, Naawuni. N-lihiri la suhu ni." (1 Samuel 16:7). Naawuni lihiri ti behigu zaa ni shili be shem.

Sintani nye la zirinima zaa ba. Ɔuna n-nye zibsim ni naa maa ni duniya ɔɔ ni wuni ka lebigi o maɔa kaman Naawuni Malaika ɔumbe kasi, ka che ka dabba ni paɔ'ba birgi yelmaɔli soli zuɔu. Saha ɔɔ ni shaa sheli din pun gari la zirinima pam kana ka yohindi ni be nye la Masia tuumba. Di pa alahaziba, Sintani maɔmaɔ yohim mi ka lebigi n-taxi o maɔ niɔ kaman Naawuni Malaika ɔum-be kasi. (2 Korintinima 11:13,14). Sintani ɔun nye duniya ɔɔ ni wuni zaɔ nirba pam niɔ zibsim ni ni be di nye ni Naawuni yuri ba waama Yisa ni kpi n'o tilgi ba shem. (2 Korintinima 4:4). Alahachinima ni ben kam zaa biniɔ yeda nye la kpiimba zaɔ chaɔ shia polo, ka nye zomba zaɔ kpa Naawuni polo. Damaa Sintani ɔun su tumbieri zaa ni zuɔu saa tinli na yiko m-gbibi ba. (Efisisnima 2:1-2). Be nina yi bi nee ka be yi bebirginsim soli puuni, di ni zaɔ ba tahi bahi yoli puuni. Ɔunkam yeli ni "N na zi n-tum taali yohindi la o maɔa. Dama daliri ɔɔ zuɔu ka Naawuni Bii daa kana n'o ti saɔim Sintani ni tumdi tuun sheɔa zaa. (1 Jon 3:8). "Dinzuzu Zaɔmiya yimaɔa n-ti Naawuni. Zaɔsimiya Sintani k'o mi ni zo ka chen ya. Vumiya m-miri Naawuni k'o mi vu m-miri ya. (Jeemsi 4:7,8).

A ni karim litaafi ɔɔ ka bohim difotonim' ɔɔ a ni too nya a maɔmaɔa suhu ni be shem. Kahigimi a tumbieri zaa wuhi Naawuni ka di soɔi sheli n-yohim a maɔa ni alahachi ka ani.

Ti mi Naawuni neesim soli ka di wuhi a suhu ni be shem. Dama Naawuni yelgu yeli ti ni ti yi yel'ni alahachi ka ti ni ti yohindi la timaḡa. Yelmaḡli ka ti ni. (1 Jon 1:1-10). O Bii Yisa 3im nyihiri ti da-alahachi zaa.

Sintani m-gbib'a bee Naawuni; a be la alahachi dabtim ni bee Naawuni dabli n-nye a. Alahachi n-yi mal'a di chihi di zuḡu, amaa kuhi m-boli Naawuni k'o ni fa a bahi Yisa Masia ḡun daa kana duniya ḡo ni n'o ti tilgi alahachinim' la zuḡu. Baḡ mi ni alahachi be ani ka di chihi. Yisa kana min'o ti saḡim yiko sheli Sintani ni mali muḡsiri ti la. ḡuna n-nye ti Tilgira. A be la Naawuni ḡum-be kasi ka mi ashloni teha ni tuun sheḡa a ni tum n-sḡxi. A ku tooi sḡxi amaḡa ni tuun sheḡa a ni tum la ka Naawuni ku nya ḡa. "Naawuni ḡun nam tiba ḡo ka tibli ka ni wum? ḡun nam nina ḡo ka nina ni nya?" (Dawuda yila 94:9). "Ti Duuma, Naawuni lihiri la duniya ḡo zaa n'o zaḡ yaa ti benkam zaḡ be suhu zaa t'o ni yelmaḡli." (2 Kronaikils 16:9). O lihiri sokam ni kpuḡiri o napona shem. Zibsim sheli ka ni. Ka ni too lim alahachi lana ka Naawuni ku nya o." (Job 34:21,22). "Amaa Yisa daa bi saḡi m-bahi o maḡa n-tiba, dama o daa mi dim-be ninsal'kam suhu ni." (Jon 2:24).

Din zuḡu "Naawuni ni che sheba da alahachi ni be tuumbieri zaa paḡ ba ka alahachi sheli ni yohungu lan ka be suhuri nila mali alibarika." (Dawuda yila 32:1-5).

FOTONIM' MAA NI WUHIRI SHEM

FOTO TUULI

Foto ḡo wuhiri la duniya ḡo alahachilan' suhu puuni ni be shem. Kaman Naawuni kundi ni wuhi shem, di lan' maa che mi ka tuumbieri ni ningbuḡ kore bieri gbib'o Din boḡo nye la suhu puuni foto maḡli kaman Naawuni ni nyar'li shem. Nin bihi mooi la wuhiri la dan'nyubu yel' sheli beni sabi (ḡaha puuni 23:29-33) ni, "Wuhi ma dan-nyura ḡun nyuri dam pam ka boḡ ni o nyu da' pala n nya dim-be shem la, ka n ni wuhi a ḡum-mali fara ka bo nambuḡu n-ti o maḡa. Sahakam o boḡ' la vuri ka galindi nirba. O nina ni mooi mi kaman zim la, ka mali daḡ din naan

1. ALAHACHI LANA SUHU.

too tibi. Di che ka dam zahim a di viellim zuɔu, di ni mooi shem ni di nyaɔsim zaa, din nyaɔɔa di dimdi a mi ka wɔhu la ka be ka wɔhu lɔɔu la, ka a bi lan nyar binshieɔkam chibi a nina ni ka di be kaman di baayi yi n-nye li. A mi ku lan nya teha suma din ni che ka a tɔɔsi yelmaŋli.

Foto ɔɔ puuni a ni tooi nya daadam suhu ni kul pali binkɔb' bieri balibu kam din wuhiri tumbieri balibu kam sheɔa ninsal ni tumdi ɔa zaa ye la. Dama ninsal' suhu puuni ka tumbieri yiri na. Naawuni daa che ka Anabi Jerimaia yeli, So ku too baɔ daadam suhu "Daadam suhu n nye yɔhungu n-gari binshieɔkam, di bie pam: ɔuni n ni too baɔ li? (Jerimaia 17:9). Yisa maŋmaŋ daa che ka di niɔ pali. Ka yel ni, "Ninsal suhu ni ka tehi bieri din che ka nir' tumdi n-ɔnim zaa: Paɔsaɔimbo, tayiɔsigu, zina niɔbu, zunguɔ, nyaanzubo ni tumbierikam kaman yuhir, bier' yoli ni nyuli, karimbaani ni jerlim. Binbieri balbu kam ɔɔ zaa yiri la ninsal suhu ni na, ka nya din tar'o daɔri. (Mark 7:21-23).

1. Yɔ' NOLɔɔU: Yɔɔu nolɔɔu vieli la sokam nina ni. Foto ɔɔ puuni o wuhiri la maɔduhubu. Lusifa ɔun daa nye Naawuni Malaika ɔum-be kasi la daa duhi o maɔa ti yaɔi ka kɔɔ yiko sheli o ni daa mali la ka lee Naawun dina. (Anabi Aisaya 14:9-17; Ezekiel 28:12-17).

Buɔim din ka bahigu la sunsuuni ka maɔduhibu yiri na ka yihi dimaɔ palo ni soya pam zuɔu. Sheba duhiri la be maɔa be d'azichi zuɔu ni be ni karim sikuru chaɔ shem ni bin-yer sheɔa be ni ye la viellim zuɔu. Sheba mi duhiri be maɔa la Salimaa tibkpara bee cheeni ni bansi sheɔa be ni piri la, ni ɔɔ tatabo zaa zuɔu kaman Anabi Aisaya mi ni daa shili wuhi li shem. (Aisaya 3:16-24). Sheba mi duhiri la be maɔa be yaanim zuɔu, tin zuɔu sheli be ni yi na bee be kaya ni tahada zuɔu. Ka chen tam ni Naawuni je karimbaani lan; ka yuri ben siɔsi be maɔa n-ti ɔun Naawuni. (1 Pita 5:6). Naawuni je karimbaani ni maɔduhibu. (ɔaha 8:13). "Karimbaani mal'a cheni la Saɔimbu ni bahiyoli puuni." (ɔaha 16:18).

2. BAA: Baa wuhiri ti la ningbuŋ kɔr'biɛri kaman zinaningbu. Zemani ɔɔ zina ningbu zooya pam. Dinboŋɔ niŋ pali Yisa ni daa yeli shem yuun' 2000 din gari la. O daa yeliya ni zemana dim bahindi nyaara ɔɔ ni ti bela kaman Sodom mini Gomorra shaa ni daa be shem la. Lala behigu ɔɔ puuni ka dabba ni paɔba pam be zuŋɔ, hal' ka di zaŋ ti looi'adiininima. Sikurutinima puuni ni salo pam puuni. Vi tuma ɔɔ zaa doli la siniinima. Vidionima ni soya pam zuɔu na n ti kpe daadam suhu ni. Naawuni ni boli binshieɔu alahachi la ka duniyaŋɔnima yuun di li kaman zaɔsuŋ. Nachimba ni paɔsariba pam lihiri la sinii mini salinbiɛri bukunima ni, ka tehiri ni di nye la binsuma. Di mi zaa ha; yela, vi mini sugarigu n-ni doliba dinyaara. Be ni wari waa sheli polo' la, zinaningbu zooya pam nimaani. Be bi lihiri Naawuni niriba kaman Yusitu nima behigu ni daa be shem. (1. Musah gbɔŋ 39). Zemani kura la nima ben daa kuri zinaningdiba la naan wuhi ti zemani sheli ti ni yeli ni ti nina nee la yem, ka ti baŋ ni sariya karbu dabbsili kanna ti zuɔu. Naawuni yeli ti, ni ti di diemdi kɔr'biɛri (jaɔmilo), amaa ti zomi n-yi di ni. Ninɔal' ni tumdi alahachi shelikam ka di pa la o ningbuŋ ni amaa ɔnkam tum zina, o tum alahachi n-jendi o maŋmaŋ ningbuŋ. (1 Korintinima 6:18-19). "Yinima n-nye Naawuni jembu duu, ka Naawuni jembu duu be la kasi. Ka so yi saɔim Naawuni jembu duu maa, Naawuni ni saɔim dilana gba." (1 Kor. 3:17).

3. KURUCHU: Kuruchu toɔsiri la dam kuunibu, kuruchu nye la binkɔb'sheli dim-mali daɔri, ka valindi binshieɔ kam o ni chirigi o soli ni, di yi mali daɔri bee di yi bi viela di bi muɔsi o. Behigu ɔɔ tatabo ni ka suhu sheli dim-pali zinaningbu teha, yetɔɔ'yoya mini anfone biɛri lihibu be. Ningbuŋ sheli Naawuni ni daa nam kaman o jembu duu la ka be ti zaŋ bindiri biɛri din nye sigaari, naansara, taba (wii) nyubu mini ti'biɛri valibu n-daɔi maa! Taba nyubu gbaai dabba ni paɔba pam daba, kaman di ni na zi n niŋ shem. Naawuni yiko koŋko n-ni tooi yihi ti bindiri yoya ɔɔ ni Sintani dabtum puuni. Adiinima ku saɔi n-nyu taba Naawuni jembu duu ni. Ka mi ni di nye la turi zaŋ n-ti Naawuni. Sheba mi niŋ be teha ni ni taba nyubu pa taali ka nyuri li mali saɔindi Naawuni jembu duu din nye be ningbuna la. Pɔl daa yeliya ni, "Yi bi mi ni yi nye la Naawuni jembu duu, ka Naawuni shia

be yi ni? So yi saɣim Naawuni jembu duu, Naawuni ni saɣim dilana gba; dama Naawuni jembu duu be la kasi, yinima n-nyɛ Naawuni jembu duu maa.” (1 Korintinima 3:16,17 ni 6:18,19).

Naawuni je zunyuŋ lana, dama ti diri mi ni ti be, di pa la ti be mi ni tidira. Bindir'suma ni too tiɣ'a, amaa ka zunyuŋ na kul kuhira ni “Ti-m-ma ti-m-ma,” sahakam.

Zunyuŋ lana bi diri tiɣra. Naawuni kundi kura la puuni yeliya ni di simsi ni be labi kuɣa n-ku zunyuŋ lana mini ŋun nyu dam n-buɣi la. (5 Musah 'Diutironomai' 21:18-21). Dan'nyuriba mini ben diri pam ka be tiɣra ni lee tarimba. Diyi nye mi ni a dima kanyu n-gbihi koŋko, di ku yuui' k'a ye binchera. (Ŋaha 28:7). Tee mi ni bundana jergu so ŋun daa be o koɣebieri dabtım ni daa kpi ka ti nya nahingu be alaka buɣim din ka bahigu la puuni. Ti bi yoo yeli dam yela pam, amaa di mi tuma bie pam. Naawuni yeliya ni dan'nyura ku nya zishee o nam ni. Dam (Beer) pa la bindirgu, dinye la bin-nyura din chirimdi ka saɣindi daadam teha, ka ben nyuri li tumdi jerlim. Ka che ka be niŋdi ninvuɣ'biəri ka kuri taba. Be yi di bi nyu dam be naan ku saɣi n-niŋ lala. “A yi nyuri dam pam di niŋdi a la jergu. Di nye la jertali ni a nyu dam.” (Ŋaha 20:1).

Ben duɣiri dam ka koɣiri gba tum taali Naawuni sani, dama Naawuni yeliya ni “Yi boɣiya! Gandiba ben duɣiri dam n-niŋdi koɣiba ni ŋo!” (Aisaya 5:22). Naawuni tibdargibu be ninvuɣso ŋun zaŋ dam n-ti o kpee k'o nyu n-buɣi la zuɣu. (Habaaku 2:15). Yelmaŋli ti mi ni dan'nyura ku kpe Naawuni nam ni, di yohimiya yimaŋa; dama zintumdiba zaa mini buɣjemdiba ni dabba ben zaŋ be maŋa n-lebi kaman paɣba la, ni dabba ben goŋdi be dabb'taba ni tayiɣsi ni koɣenima ni dan'nyuriba ni munafichinima ni ben fara, be zaa ku kpe Naawuni namni. (1 Korintinima 6:9,10).

So ku too tum alahachi ka yeli ni o bi mi. Alahachi maa sheŋa m-boŋo: zina, koɣebieri, suhubieri, buɣjembu, duntahibu, nyuli ni zabili ni nangbankpeeni ni walgibu ni suhu yiɣsili ni da'nyubu,

kukolmahim. Ben tumdi n-ɔɔ tatabo ku kpe Naawuni nam ni. (Galeshanima 5:19-21). “Di nyuriya dam n-kuuna, di nyubu puuni ka ninvuɣyolitali yirina, amaa cheliya ka Shia Kasi pali yi suhu.” (Efisisnima 5:18).

Yisa booniya: Ɔunkam ka shii polo konyuri mal’o. “Konyuri ni wum so, ɔun kam’ n-san’ na n ti nyu.” (Jon 7:37,38). “Nya kom! Ɔunkam konyuri ni wum o, kamiya na yinima ben ka lixiri n ti da kariwana ni shii kasi kom, yi ku yɔ sheli.” (Aisaya 55:1). “Amaa ɔunkam nyu ko’sheli n-ni yen t’o maa, konyuri ku lan gbaag’o hal abada; dama ko’sheli n-ni yen t’o maa ni leei nyevili din ka bahigu kobilsirim o puuni.” (Jon 4:14).

4. KPAKPILI: Kpakpil’ yer’ la vinyaɣli ni ɔun je ni o wumti, ni sonyatali. “Yel’ ku wum gba biɛ mi kaman sonyatali la.” (1 Samuel 15:22). Vinyaɣli, lana, ɔun je tuma kuri la o maɔa. O teha zaa n-nye n-yi di mal’ n-ɔɔ, ka mi ka li. (Ɔaha 21:25,26). Anabi Joshua daa yeli Izrael nima; “Di zeni kpe ka bi tumdi sheli, niɔmiya yom n-kpe tiɔ maa ni, nti di nasara yidim nima zuɣu.” (Sariya-Karbu 18:9). Daadam mali vinyaɣli pam. Ka bi kpaɔsiri omaɔa ni o nya Naawuni dini. Yisa daa yeliya: “Kpaɔmiya yimaɔa n-doli dunoli muɣlinga n-kpe.” (Luka 13:24). “Ɔunkam bɔra, o nyari mi.” (Matiu 7:8). “Ninvuɣsheba suhuri daa ye alizanda nam ni kpebu, ka be zaɔ kpiɔɔ n-kpe di ni.” (Matiu 11:12). Ti yi niɔ baɔakani zaɔ chaɔ tilginsim ni shia o behi’suɔ polo, di ni zaɔ ti tahi kum ni. N-baɔakani ɔɔ cheri ka ti bi lan too suhiri Naawuni, ka bi lan too bɔr’ n nyari Naawuni sani, ka cheri ka ti bi lan deeri Naawuni ni daa ’lo O da-amiinsi sheɔa. Ka mal’ ti cheni bahi yoli ni. Saha sheli Naawuni ni be n yer’ a sani ɔɔ, O balindi a mi, ni a zaɔ a suhu zaa t’O zuɔɔ. Ka Sintani mi yer’ a ni a cheli biɛɣuni a ni ti nya shaa sheli. Di pa sheli din dali maa ku paaig’a. K’a koɔ a nyevili, ka bi nya tilginsim mi ni Masia. Naawuni tɔɔsiri a sani: “Zuɔɔ a yi wum Naawuni kukoli di niɔ tipawumli kaman yi yaa’nima ni daa niɔ tipawumli zaɔ jendi Naawuni yeligu shem la.” (Hibrunima 3:7,8). Nirba pam n-yeli ni dahinsheli’, ka dindali maa ti bi paai ba ka be koɔ benyeviya ka bi nya tilginsim. Zuɔɔ n nye a dabsili, biɛɣu ni pa la a dini.

Sonyanima (Timaniḡdiba) mal' la kpakpil' wɔɔili n-tumdi betima tuma. Ben diri tima, ka buɔiri baɔsi, ka jemdi buɔa, ka lee bi niḡ Naawuni yeda ka che n tam o yela. Kaman Foto maa ni wuhi shem. Saha sheli doru bee kum, suhugargu ti paai ba, Naawuni ḡun mal' nyevili ka di simdi ni be kuhi n-boli o. Dama O bori ni O soḡ ti. Mira! Ka a buɔi baɔsi. Be yeli ti ni ti boli nyevililana Naawuni, dama Naawuni n wuhiri daadam o ni yen niḡ shem. (Dawuda yila 37:23). "So be yi ni m-biera? Cheliya ka o boli chechi kpamba ka be ti niḡ kpam n ze o zuɔu ka suhi Naawuni ni ti Duuma yuli n-ti o. Yeda suhigu ni tiligi bara maa ka ti Duuma ni che ka o kpaḡ: ka o yi daa tum alahachi gba, o ni nya o d'alahachi che n-paḡ. Dinzuɔu kahigimiya yi taali n-wuhimiya taba, ka suhimiya Naawuni n tiri taba, ka yi ni nya alaafie." (Jeemsi 5:14-16). Naawuni daa yeli Izraelnima ni be mir' ka be zaḡ be bihi mali maana ka che ka be buɔri baɔsi, ka mi di che ka be diri tima, ka booni kpiimba. Ti Duuma Naawuni je ninvuɔ'sheba ben tumdi ḡnimzaa. (5 Musah 'Diutironomaia' 18:10-12). Amaa benkam ti yem be tiḡ maa (alizanda) kpaḡa yen ti nye la zinniḡdiba, baɔsi, buɔjemdiba, niḡkuriba ni benkam yuri ziri ka lan nye ziḡmariba. (Kahigibu 22:15).

"Miriya ka yi chaḡ nirba ben booni kpiimba la sani ni be ti saɔsiya. Dama yi yi niḡ la la, yi ni lee daɔrinima. Mani n-nye yi Duuma Naawuni. (Leveticus bee 3 Musah 19:31). Amaa nirba ni yeliya ni yi buɔi baɔsi: ni di viela ni nirba buɔi baɔsi ka bɔhi kpiimba ni kukparsi ben nye 'fifi' ka bi yer pamla n nye yela sheli din yen ti kana be zuɔu. Be ni lan yeliya ni nirba vihimi kpiimba sani din ni ti kana daadamnima ben be benyeviya ni la zuɔu. Be yi ti yer' ya nḡo yeli ba ni. "Wumiya ti Duuma Naawuni ni yeriya yetɔɔsheli, di wumdiya baɔsi ni yeriya sheli. Diku too soḡ ya." (Aisaya 8:19,20).

Litaafi bil sheli a ni karindi ḡo. Naawuni yer' la a sani ka boondi a ni a yi ad'alahachi ni ka zaḡ a behigu t'O. Kpakpil shii dim be a suhuni ka buɔsiri tehi bieri niḡdi a suhuni, kpaḡsiri dimaḡa ni di zaḡ dabiem kpehi a suhu ni k'a zahindi a suhu ni ni a yi niḡ Yisa Masia nyanndola a yiḡnima ni a zɔnima ku saɔi. Ka

a tehiri a suhu ni, “Wula ka nyiɲnima ni n zɔnima ni yeli, n yi niɲ Yisa nyaandola ka jemdi Naawuni? Bɔ n lee yen niɲ ma, n-yi bi lan wari waa ka bi diri duniya ɲɔ ni nyaxsim? Aku too nya alahaziba piri sheli ni bɔr ni o ti a kaman suhudoo, suhupielli ni nyaxsim din gatisi ka lan ka yelibu, O jilima ni nyevili dim bi naaira ka pali suhupielli. Ka a pilgi n nyari binshɛɲa a ni kɔɲ bee a ni yen che sheli saha sheli a ni saxi n ti ni Yisa kpe a suhuni la zuɁu. Di saha maa ka nirba dabiem ni kum dabiem mal’a Sintani dabtim ni. Amaa Yisa daa kana ni O ti yihi ben zori kum dabiem ka nye daba be nyeviya puuni zaa. (Hibrunima 2:14,15). Vinyaxli yi mal’a, di ni che ka a suhu kpaɲ ni kpaɲpili wɔɁu ni kpem shem, ka a ku too wum ti Naawuni.

5. JENGBUNA: Jengbuɲ nye la binkɔb’ so dim mal’ biem pam. Ka mal’ suli ni jelinsi ni halli dim bi viela. Halli ɲɔ tatabo yi be daadam suhu ni di mal’ o chan’ la ninvuɁukubu ni. A ni kpaɲsi ni a gbibi a maɲa la la halli maa ni ka di baa nyaɲ a ka a kɔɲ di malibu. Din zuɁu di simsi ni a saxi ni suli be a suhuni ka suhi Yisa k’O yihi a di puuni. “Disaxi ti suli. Di mal’a chan’ la yela puuni.” (Dawud yila 37:8). “Suli nye la biem ka saxindi buni.” (ɲaha 27:4). “Gbibi mi a maɲa suli ni. Di nye la jerlim ni a mal’ suli.” (Eklestias 7:9). Yihimiya ... suhuyixsili ni bier’ bieɁu yi ter’ ni. (Kolɔsinima 3:8). Dabiem nima pam nyuri la dam ni di che ka be tum tuumbieri n-zabi zaba. Amaa dam be mi kaman wahu loɁu la. (5 Musah 32:33). Zabi li nyela binvielli alahachi lana suhu ni. Amaa Naawuni n-dargiri alahachinima ben tumdi tuumbieri zaa tiba. “Yum’a ziziinikpee kaman a maɲmaɲ la. (Mark 12:31). “Yumiya yi dim nim’ gba.” (Matiu 5:44). Naawuni yeliya ni o ni che ti taali m-paɲ ti, ti mi yi che npaɲ ben tumdi ti taali. (Matiu 6:12). Naawuni je ninvuɁu so ɲun ɲunndi O kparimani. Ninsal’ suhu ni ka tehi bieri din nye ninvuɁu kubu ni tobu la yi na, amaa di simsi ni suhudoo kana ti suhuri ni ti yi bɔr ni ti yuugi.

6. WAHU: Wahu n daa yohim Hawa Eden puu la ni, ka saxim simdi din daa be Naawuni mini ninsal nim’ sunsuuni la. Sintani ni daa nye ni Adam mini Hawa deei o zashee ka ni gbibi duniya, ka be mini Naawuni mal’ nangganyini ni taba, di daa niɲ nyuli

Sintani suhuni. Ka dinzūxu daa che ka Sintani bō so' sheli o ni yen doli n-saxim alahaziba simdi dim be Naawuni mini ninsal nim' sunsuuni maa. La la nyuli maa tatabo m-be daadam suhu ni ka saxindi suhupielli sheli sheba ni mal' la. Hali nyuli too cher' ka nir' kuri o kpee. Yelli maa tatabo too kan' la paxa min'O yidana sunsuuni. "Nyuli yi ti kana doo suhu ni o jeri la suli pam, ka ku che ni o tum bar'na." (Ŋaha 6:34). Nyuli mi cher' ka wahala mini jelinsi saxindi tuma ni nirba bebu ni. Nyuli mi ni too muxsi Masia tum tumdiba, Naawuni yi che ka so tum tuma n-gari ba. Di simdi ni be gbibi bemaŋa ven-yelinga ka che ka Naawuni yurlim pali be suhu ni. Yurlim maa yiri la Naawuni Shii Kasi ni na. (Romnima 5:5). Di yi pa la la tuun sheli Naawuni ni zaŋ n-ti ba maa ni niŋ la yoli, nyuli maa zūxu.

7. POLŌLI: PolŌli yer' la zunyuxu ni laxyubo din nye bimbix'kam nyaŋli. (1 Timoti 6:10). Congo (Kongo) tingboŋ ni ani too nya polŌya ni kul diri tinboansi (sansahi) pam: kaman kōbga-kōbga puuni ka be puya tikpaŋ ka chehi ka be kpi n-kpi. Zunyuxu lana je ni o yihi o nuu puuni zaŋ ti nandaamba. Amaa ka lee kpaŋsiri soya pam zūxu ni o ti nya duniya ŋo ni azichi. Yisa maŋmaŋ daa yeliya ni: "Di zaliya yi da-azichi duniya ŋo ni, dama duniya ŋo ni malgu din cheri ka di zahinda mini lela saxindi li mi ka tayixsi kabri kperi n-zuri li, amaa zalimiya yi da-azichi la alizanda ni: nimaani ka di bi zahinda, ka lela saxim li, ka tayixsi mi ku kab' n kpe n zuli. Dama a da-azichi ni be sheli, nimaani k'a suhu gba be." (Matiu 6:19-21). Be daa labi la kuŋa n-ku Akhan min'o dōxim' zaa; duniya ŋo ni da-azichi zūxu. Dama o daa yuri salma mini ansilifa ni ningbuŋ bin-yera (Joshua 7). Judas Iskariot, ŋun daa nye Yisa nyaandoliba puuni yino daa yili o maŋa mihi, dama laxyubo daa che ka o kōhi o Duuma. Di pa ni lixi be salma m-bi viela, amaa laxyubo din sōxi m-be daadam suhu ni la m-bi viela. Dabba ni paŋba tuh'sa, saxim bemaŋa ni be nirba nyeviya, duniya ŋo puuni azichi zūxu. Ka tor'chacha (Lotto) ni be nya lixi pam duniya ŋo ni. Alahayuri azichi maa bobu n che ka tayixsuxu, ninvuŋkubu ni maŋkubu. Laxyubo ni nyuli mal' nyaandoliba pam, bena n nye maŋduhibu, o yaa zūxu. Dipa sheli o mal' yaa ni o gbibi o taba, bee o lixi zūxu mi che ka o muxsiri nandaamba, bee Zashee sheli

o ni mal' adiini soli puuni. Nimaani o bōri ni o duhi adiini sheli o ni doli maa yuli zuṣusaa gari Naawuni yuli, ka bōri ni o galindi bii sheba ban nye Naawuni dini m-bōri ni be doli O Bii Masia la ka be che, dinipa o jinli la zuṣu ka o bōri ni o kar' ba maa. (Mark 9:38). Yisa daayeliya Luk 12:15 puuni ni: "Di zabriya so nyuli o buni zuṣu, dama ninsal nyevili dol'la o ni mal' sheli." Bundaan' so n daa ko n-nya bindirgu pam, ka yel' o suhuni. Wula ka n lee yen niṅ? dama n-ka luṣ'sheli din yen zaṅ m-bindira ṅo soṅ; ka yeli, n naṣ' ni niṅ la ṅṅo: N ni wurim n kanbōna ṅo, ka taxi me zaṣ'kara n zaṅ mbindira zaa n niṅ dini; ka ṅmalgi yeli mmaṅa n suhu ni. Mmal' nema pam din ni gbibi ma yuun bōbgu: nnizini vuhi n diri ka nyura, ka ṅal' suhupielli. Amaa ka Naawuni yel'o "Jergu ṅo! yuṅ ṅo nni deeg'a nyevili, k'a nema maa zaa lee ṅun' di ni? Ka Yisa lan yeliba yaha, la la n nye ṅun bō n-nya buni la o maṅmaṅ koṅko zuṣu, amaa Naawuni ṅun' sani la la nir'maa pa la bandana." (Luke 12:16-21). "Ka sal' yi nya duniya ṅo binsheṣkam zaa ka ti koṅ o nyevili, nyor' bō ka o lee di?" (Mark 8:36). "Di jizindi yi ni yen di sheli bee yini yen nyu sheli zuṣu Amaa lee bōmiya la Naawuni nam dubu ka o naan yi zaṅ dimbōṅonim' zaa m pahi ya." (Luke 12:22-34).

8. SINTANI: Sintani ṅun nye siṅmariba zaa ba la n yohindi ti chan' alahachi tumbu ni. Ḃuna ngbib' daadam suhu. Kaman Yisa ni daa yeli shem; "Yiba n nye Sintani, ka yi yubu nyela ni yi tum yiba Sintani ni yu shem. O daa pun nye la ninvuṣ'kura duniya pilgu ni ha, k'o baṣa ka yelmaṅli ni, dama yelmaṅli ka o ni hal baabiela. O ni ṅmari ziri maa o behigu mbala, dama o nye la sirilana ka lan nye ziri ba. (Jōn 8:44). Ziri din ka la biela. Ziri sheṅa nye la be ni sab'ri sheṅa sabbu puuni, yetṣa puuni, ni ti ni tumdi sheṅa. Bilkōṣindan' nyela sirilana, dama o kpaṅsiri o maṅa ni nirba tehi ni o nye la ninvuṣ'suṅ. Naawuni pa la ṅun ṅmar ziri waamaa Yisa nyaandola. (Taitus 1:2). "Ti yi yihi n-yeli ni ti min'o mal' dolintabtali ka be zibsim ni, dindina ti ṅmari la ziri ti yetṣa mini ti tuma ni, yelmaṅli ka ti ni." (1 Jōn 1:6). "Amaa ben ti yem-be tiṅ maa (alizanda) kpaṅa yen ti nyela bahi mini baṣsi ni zinniṅdiba ni ninvuṣkuriba ni buṣjemdiba ni ben kam yuri ziri ka nye siṅmarba." (Kahigibu 22:15). "Naawuni

je shehiralan' nun nmari ziri." (Yeli Njaha 6:19).

9. SAŊMARIGA: Saŋmariga wuhiri la sal' suhu ni o teha ni be shem. Anfonu njo puuni saŋmariga maa bi ne. Sahakam tuumbieri, alahachi dim-be suhu maa ni n che ka di kpi ka bi lan ne ni suhu maa kari dimaŋ sariya. Saha sheli tehi bieri njo na kul fomi chi, ka sheli ni mi di muxsir'o. Saha sheli din di simsi gaafara, ka di galindi, ka saha sheli din di nye galimbu, ka di niŋdi gaafara. Di too kpiri ka be ni zaŋ kurugu sheli niŋ buxim ni, ka lan ka yeda, ka saxi n-ti ziri wuhibu ni yohingu din yi kukparsi sani na. (Hibrunima 10:22).

10. NIMBILA: Nimbil' dimbe anfonu maa ni wuhiri ti mi ni Naawuni nyari binshieɣkam dimbe daadam suhu ni. Binshieɣkam ku too saxi ka Naawuni ninbil' din nyaxsira maa ku nya li. Din zuɣu Naawuni nyari binshieɣkam dim-be sal' suhu ni ni daadam suhu ni tehiri tuun sheŋa zaa. Yuŋ tuzuzu, nyon puuni, bee ayi gbi la boɣli din kul zilim pam ka tum alahachi hal' ya, Naawuni nyari la di zaa. (Nimbihi dim-be fotonim' njo puuni lan saxi n-ti la ninsal' nina maa polo).

11. BUŊIM ZILIMBIHI: Din nmari buxim zilimbihi maa wuhiri ti la Naawuni yurlim ni gobi n-gil' alahachi lan suhu shem. Dama Naawuni je alahachi, ka mi yuri daadam, ka bi bori ni daadam kpi o da-alahachi ni, amaa O bori mi ni ninsal'kam niŋ tuuba, ka nmalgi yi o da-alahachi ni. (2 Pita 3:9). Yisa daa ka na mi ni O ti tilgi ben tumdi alahachi. "Alahachilan' yino yi niŋ tuuba, suhu pielli pam ni be alizandani." (Luke 15:7). Buxim zilimbihi maa mi lan wuhiri la Yisa Masia sim yela, "Naawuni Piebila nun kpihindi duniyanim' da-alahachila." (Jon 1:29).

12. MALAIKA: Malaika zani ti la Naawuni yelgu. Naawuni bori ni O tɔɣsi la Sintani ni yohim sheba, ka be zi o da-alahachi zil'tibsa la, ni be niŋ tuuba ka nmalgi yi beda-alahachi soya puuni ka che ka Naawuni yurlim mini o neesim kana n-ti kpe be suhuri ni.

13. NMANI: Nmari nyela Naawuni Shii Kasi shihirli. Shii Kasi

n-kahigiri Naawuni yelmanji ni nye sheli, alahachi ni Wuntii ni nye sheli, ni Naawuni sariya karbu. (Jon 15:26). Shii Kasi maa be la ninsal suhu kpaɗa foto maa ni, dama Naawuni Shii Kasi ku too kpe alahachi ni di nam sheli la.

A suhu yi be mi ka suhu sheli dimbe anfoni ŋɔ ni, kuhi m-boli Naawuni, yoogimi a suhu ka Naawuni neesim ni O yelgu neeg' a suhu maa ni zaa. "Niŋm' ti Duuma Yisa yeda, k'a min' a yiŋnim' zaa ni tilgi." (Tuumba tuma 16:31). Naawuni bɔra, ka lo alkauli ni o ni taxi a suhu ka t'a suhu palli ni tehi palli. (Ezekiel 11:19). Lala ka foto dim-pahiri ayi ŋɔ ni wuhi ti.

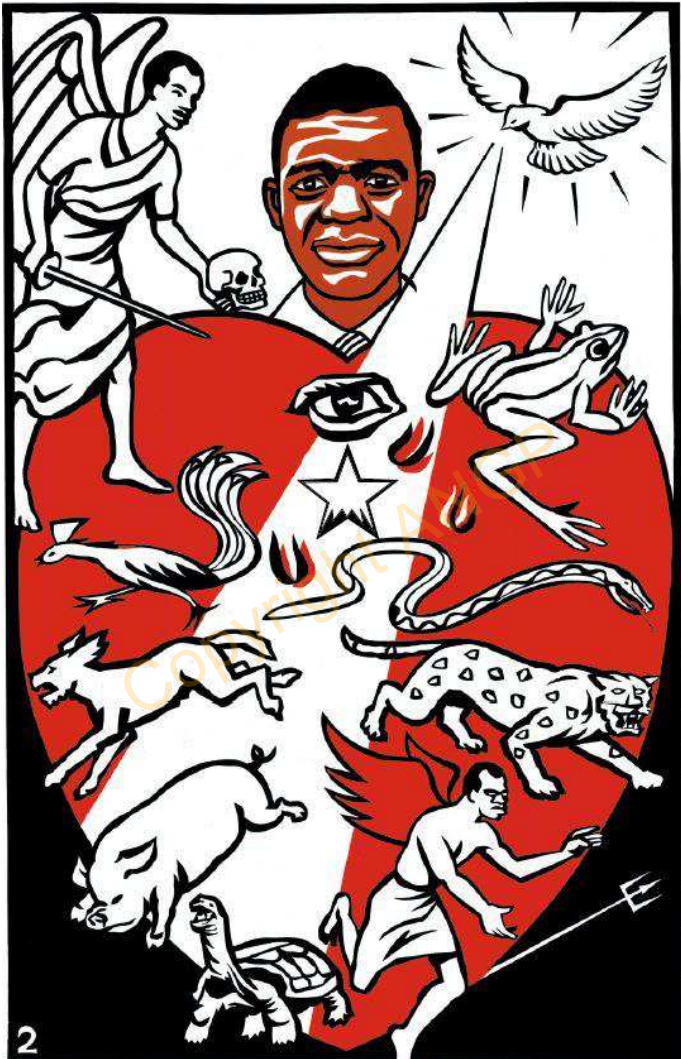
FOTO DIN PAHI A YI

Foto ŋɔ wuhiri la ninvuɔso ŋun niŋ tuuba ka pilgi ni o bɔ n nya Naawuni la suhu ni be shem. Malaika ŋun gbibi takɔbi din nye Naawuni yelgu dim-mal' nyevili, ka tumdi tuma, ka diri ngari takɔb'kam dim mal' noya ayi, ka ŋmar m-paari ninsal' kɔb' tuɔa mini o kɔba ni kpam tuɔa shee din nye suhu mini Shii tab'tuɔbu shee la. Di vihiri m-bandi ninsal' ni bɔri sheli mini tehi sheɗa dim-be o suhu ni. (Hibrunima 4:12). Naawuni yelgu tehi ti ni; "Alahachi tumbu yɔri nye la kum." (Romnima 6:23). Di nye la talahi ni sokam zaa kpi napn yim, ka sariya karbu lee be dinyaanga. (Hibrunima 9:27). Alahachi lana ni ŋunkam bi niŋ yeda ni ti kpe la buɔim teeku dim-buɔim nye chilibi buɔim din diri la ni. (Kahigibu 21:8).

SUHU DIN SAŊI TI NI DI TUM ALAHACHI

Malaika maa gbib' la zuɗmaŋ o nuu ni, ni di tehi alahachi lan' maa ni sokam ni kpi. Ti ningbuɗ sheli ti ni yuri pam ka yeŋdi li bin-yeera, ka dihiri li bin dira di vielim zuɔu ka bɔri ni ti niŋ di yubu ni din' bɔri shem zaa la ni ti kpi mi ka barigi, ka bin neenbihi ni ti saɔim li, din saha ka ti shii ni be hal' abada. Ka ti ti zani Masia tooni k'o kari ti sariya. (2 Kɔrintinima 5:10).

Alahachi lan' maa pilgi kpe ni o tehiŋi Naawuni yela, ka yoog' O suhu zaŋ ti Naawuni yurlim. Di saha maa ka Shii kasi pili

2. SUHU DIN SAĞI TI NI DI TUM ALAHACHI.

ni dineegi zibsim dimbe alahachi lan' maa suhuni. Naawuni neesim ka na ni di ti neeg ka kari zibsim zaa ha yi. Naawuni neesim yitikana, zibsim maa ni yi mi. Tuumbieri sheŋa ti ni daa zaŋ binkɔbri buksi la ni yi mi. Din zuɔu tim Yisa ŋun nye duniya ŋɔ neesim soli k'o kpe asuhu ni na. Ka zibsim ni di tuma zaa ni yi a suhu ni, ka di ni wuhi shem foto ŋɔ ni. Yisa daa yeliya ni "Mani n nye duniya ŋɔ ni neesim." (Jon 8:12). A maŋmaŋ yaa ku too che ka a di nasara ka yihi tuumbieri dim be asuhu ni la. A maŋmaŋ yem ku too, so mi yem ku too niŋ. Soli yini koŋko zuɔu ka a ni too doli n-di nasara, dina n nye ni a che ka Yisa ŋun nye neesim la kpe a suhu ni, ka alahachi zibsim maa ni yi. Goli mini saŋmarsa n-too soŋdi ti ka ti nyari yuŋ, amaa wuntaŋ yi puhi na, zibsim ni saŋmarsa zaa lan kani. Yisa n nye wuntii neesim din ne kasi. Saha sheli Yisa ni daa kpe Jerusalem Naawuni jembu duu ni, O daa karti la ben koŋiri mini ben dari nema Naawuni jembu duu maa ni n-yihira; ka daari laɣtaɣriba teebuya mini ŋmaŋ koŋiriba kuksi n luhira. Ka yeliba, "Di sabiya; Man' Naawuni duu ni booni la wunsuhigu duu. Amaa yinim' zaŋ li n lee' la ŋmenditoya duu. (Matiu 21:13). A suhu sheli Naawuni ni nam kaman O jembu duu, ni o mal' li ka zaŋ neesim ni suhupielli ni yurlim niŋ di puuni ka bedinila. Yisa daa bi kana la ni o ti che ti da-alahachi koŋko n paŋ ti, amaa o daa kana mi ni o ti yihi ti alahachi dabtim ni. Dinzuɔu "Bii la ŋun' yi yihi ya dabtim ni, yi shiri yiya ni yelmanli." (Jon 8:36).

FOTO DIN PAHI ATA

Foto ŋɔ wuhiri ti la alahachi lan' ŋun shili niŋ tuuba la suhu ni ni be shem. Pumpoŋo o nyari alahachi tuumbieri sheŋa o ni daa tumdi ŋa zaa ka Yisa daa ti kpi dizuɔu dapulli zuɔu la. O ni nyari dapulli sheli Naawuni Malaika ŋun nye O yelgu la ni nuu ni la o suhu saɣin ya pam ka o galindi o maŋa alahachi ni tuumbieri sheŋa zaa o ni daa tum la zuɔu. O ni nya Naawuni yurlim sheli Yisa Masia ni zaŋ n wuhi o la, yurlim maa che ka o suhu nyelgiya, dama o tehiya ni Yisa Masia Naawuni Bii daa ka na ni o ti yihi tuumbieri sheŋa zaa o ni daa tum la, ka zaŋ o maŋa m-pa tal'ma. Ka zani o zaani n-kpi dapulli zuɔu.

3. SUHU SHELI DIN NIŇ TUUBA.

Be ni daa fieb' Yisa fieb' sheli, ka pil' o gohi zuxu pilgu, ka zarj kpahi n-kpahi o nu'taya ni o naba zarj tabli dapulli k'o kpi ti da-alahachi zuxu la che ka alahachi lan' maa niŋ tuuba. O ni karindi Naawuni yelgu la o nyari o maŋ' kaman o ni nyar' o maŋ' diŋ' puu ni shem. Ka nya o mini Naawuni sunsuuni ni woxi shem, ni o ni birgi Naawuni zalgu shem la. Di saha maa k'o suhu saxim pam. O ni yoog' o suhu ni nintam zarj ti Naawuni la ka Yisa vu m-mir' o na. Din saha maa ka Naawuni yurlim ni suhudoo kpe o suhu ni, k'o baŋ ni Naawuni Bii Yisa zim n-kpihindi ti da-alahachi zaa. (1 Jon 1:7). "Nam suhu dim be kasi n ni, O Naawuni, ka zarj wuntii shii palli niŋ n-suhu ni." (Dawuda yila 51:10). Naawuni lan yeliya: "M-suhu borila ninvux sheba ben sixsi bemaŋa ka niŋ tuuba, ka zori Ma, ka deeri N-noli la." (Aisaya 66:2). Naawuni Shii Kasi cheka o wum Yisa yelgu sheli o ni daa yeli la ni yelmaŋli; "M bia, che k'a suhu kpema, n-che a da-alahachi m-paŋ a." (Matiu 9:2). O ni be n-lihiri dapulli maa zuxu, ni Yisa zim sheli din daa yi dapulli maa zuxu, ka niŋ yeda ni o zuxu ka dim borjonim' zaa daa niŋ n-yihi o da-alahachi zili la. Dama Yisa daa nya alaka din di nye ti dini la. "Ti da-alahachi zuxu k'o daa nya daŋa, ka be daa fieb' o tuumbieri sheŋa ti ni tumdi la zuxu. Ti tibdargibo zaa daa chaŋ ti lu la o zuxu." (Aisaya 53).

Naawuni Shii Kasi min' o yurlim n-gbibi suhu sheli dim-paxi n-yi alahachi ni. O ni niŋ Yisa yeda la, o baŋ ni Naawuni che o da-alahachi paŋ o, ka baŋ o suhu ni ni Naawuni Bii Yisa zim kpihim o da-alahachi zaa mbahi. (1 Jon 1:7). Pumpoŋo o baŋ ya ni "ŋunkam niŋ Yisa yeda ku ti bahi yoli, amaa o ni ti nya la nyevili din ka bahigu." (Jon 3:16). "Yisa zim zuxu ka ti nya yolsim. Dina n-nye alahachi che m-paŋ, ka di mi nye la o da-anfaani sheli din galsi." (Efisisnima 1:7). O suhu ni daa ye duniya korebieri sheŋa zaa zuxu la chaŋya ka Naawuni yurlim m-kpalim be o suhu ni. (1 Jon 4:19). Anfoni ŋo ni ti nya ka binkob' sheŋa din zani alahachi kam zaani zaa yi o suhu ni. Amaa Sintani ŋun' je ni o chaŋ ka che o yil' kurli maa, ka ŋmalgi lihiri ni o ni lan nya soli ka kpe suhu maa ni yaha.

FOTO DIM-PAHI ANAHI

Foto ɲɔ wuhiri ti la ninvuɔso ɲun nya shudoo ni tilginsim. Ti Duuma Yisa Masia ɲun nyɛ ti Tilgira la kum puuni. Din zuɔu o bi lan nyuri bara sheli zuɔu ka di pala ti Duuma Yisa Masia dapulli kɔɲko zuɔu. “Masia dapulli maa zuɔu duniya ɲɔ nyela bin kpiɲ ti sani, ka ti gba nyɛ bin'kpiɲ duniya ɲɔ sani.” (Galeshanima 6:14). Yisa daa kpi dapulli zuɔu ni di che ka ti kpi zaɲ chaɲ alahachi tumbu polo, ka lee mal' nyevili zaɲ chaɲ wuntii polo. (1 Pita 2:24). “Doliya Naawuni Shii Kasi behigu, ka miriya ka yi doli ningbuɲ kɔre tuma soli.” (Galeshanima 5:16,25).

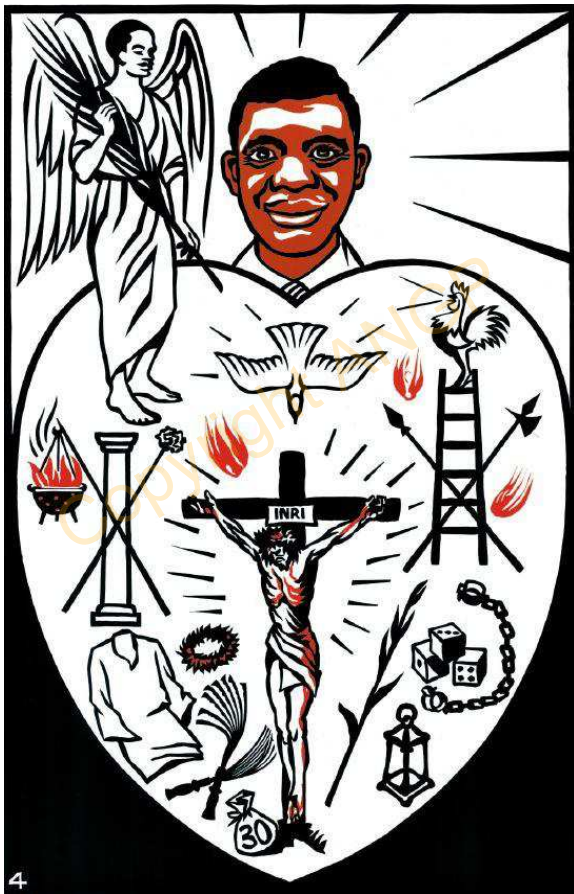
Be ni daa yihi Yisa binyera ka lo o n-tabli daantalga sheli la, ni fieb'g' (barisim) sheɲa be ni daa zaɲ n-fieb'o la mi m-be daadam suhu anfoni maa ni. Ti da-alahachi zuɔu ka be daa darigi o tibli. “Dama O ni daa nya alaka sheli maa zuɔu n-che ka ti nya tibbu.” (Aisaya 53:5). Herodi min' o tobbihi ni daa fieb'o ti naai, be daa maani o la ansarsi ka wuxi gɔhi zuɔ'pilgu m-pil'o. Be daa bi pil'o nam salma zuɔ'pilgu. Be ni daa yen t'o nam jaangbeɛ shem la, ka be zaɲ kaɣli n-gbibli o nudirgu ni'. Ka damdiri o tooni m-maan'o ansarsi yera, ti puhir'a, nyin' ɲun' nyɛ Yehudianim' Naa! Ka daa tuhiri nintori n vier'o, ka deei kaɣli maa n-fiebr'o zuɔu ni. Be daa mal'o ansarsi maa naai ka be zaɲ o chaɲ ni-be ti kpah' o n-tabli dapulli zuɔu. (Matiu 27:27-31).

Nirba pam be ni ka booni bemaɲa Yisa nyaandoliba ka yiini yila, n-suhiri Naawuni, ka diri Naawuni bindira dim-be kasi. Amaa tuumbicri sheɲa beni tumdi maa lan labsi Naawuni Bia n-kpahi tabli dapulli zuɔu. (Hibru 6:6). “Pa ɲunkam dii booni ma O Duuma, O Duuma n-ni kpe alizanda nam ni, naɣla ɲun tumdi Mba Naawuni ɲun be alizanda ni ɲɔ yubu.” (Matiu 7:21-23).

Anfoni ɲɔ ni ti lan nya Judas ɲun daa yi ti Duuma Yisa nyaɲa ka kɔhi o n deei anzinfalaxbalgu bini pihita. Dama lax'yubu daa deeg O suhu zaa, di kɔɲko zuɔu ka o daa tɛhira. Firla ni zolsi dim-be anfoni ɲɔ ni ka tobbihi daa zaɲ n-gbaai Yisa

“Ti pahi Masia zuɔu
n-kpi.”
Romnima 6:6

“Yi kpi mi ka 'yi
nyeviya pahi Masia
zuɔu n-sɔɔi Naawurii
ni.”
Kolɔsinima 3:3

4. TI PAHI MASIA ZUɔU N-KPI.

yur la. Tobbihí maa ni daa zarj binsheli-nto tete ni be nya run ni di Yisa bin-yera la mi m-be anfone maa ni, kaman di ni sabi shem Naawuni kundi ni la. "Be to la tete mbin yera zuu, ka pirgi Mbin yera n-ti taba." (Dawuda yila 22:18). Be daa kpuxi Yisa binyera zaa ka lee zaxsi O manmanja ka yera: Ti je doo njo ni o nya ti-naa."

Daadam kam bori ni be nya alibarika din yi Naawuni sani, saa mini Wuntar' neesim zaa, amaa ka lee je ni be zarj be behigu zaa n-jem Naawuni ni be Duuma. Nirba pam, muxsigu yi ti paai ba Saha sheli la ka be banji ni Naawuni viela. Tobbihí daa zarj kpani n-kuhi Yisa luxli, ka zim mini kom dii zori n-yiri na. (Jon 19:33-37).

Pita daa chihi sixim sixon bute ni o zi Yisa ka noloxu naan kum. (Matiu 26:69-75). A yetoxa ni a ni tumdi shem la n ni che ka nirba ban ni a zarj a suhu ti Yisa, bee vi mal'a ni a che ka nirba ban? Yisa daa yeliya: "Nunkam ze n-nyaanja nirba ni ngba ni ti ze o nyaanja M-ba Naawuni gumbe alizanda ni njo sani, amaa nunkam zaxsi ma nirba ni, n-gba ni ti zaxsi dilana Mba Naawuni gumbe alizanda ni njo sani. (Matiu 10:32,33). Yisa daa lan yeliya: "Ka nunkam mi bi kpuxi O dapulli n-buxi doli ma gba bi simdi n'o doli ma." (Matiu 10:38). Suhu pielli be ben kpe Yi Masia yuli ni.

"Zemani kam kuxli, (Yisa) baxi n-yoo tima
Che ka n-soxi a ni;
Che ka kom mini zim
din daa zor' yiri a luxli ni nirj
din ni tib' n-da-alahachi zaa,
Ka kpihim di taali ni di yiko zaa n-ni."

FOTO DIN PAHI ANU

Foto njo wuhiri ti la Naawuni da-alibarika ni che ka alahachi lan suhu kpihim ka palgi shem la. Di lee la Naawuni jembu duu ni Naawuni yili din nye ti Ba ni O Bii ni Shii Kasi bebu shee. Kaman Yisa ni daa yeli shem la; "Nir' yi yuri ma, o ni

YURLIM
SUHUPIELLI
3EYIMTALI
Gal. 5:22-23.

NIRLIMTALI
ZA8SUŇTALI
SU8LODIBO
TARIN TALI
MAŇGBIBBU

5. NAAWUNI JEMBU DUU.

doli n-yeŋgu, ka Mba ni yur'o ka ti ka dilan' san' na ka ti min'o ti laɓm mbe." (Jon 14:23). Yisa Masia ni ka Naawuni tibgiri ka niŋdi alibarika niŋdi ninsal' ni ka duhir'o zuɗɗaa. (Luke 1:52).

Suhu maa yi pa lee Naawuni jembu duu ni yeŋmanŋi. Alahachi zaa kar' yi di ni ka binkɔb' balbu sheŋa Sintani ŋun nye ziri ba la ni daa gbibi la zaa yiya ka che suhu maa. Ti nya ka Naawuni Shii Kasi din nye yeŋmanŋi la m-be suhu maa ni. Suhu maa lan pa alahachi bebu shee. Suhu maa lee la ti'sunŋ din wandi ti wal' suma din nye Shii tiwala; di na n nye "Yurlim mini suhupielli ni suhudoo ni suɗlodibo ni nirlimtali, ni zuɗɗantali ni zeyimtali ni tarintali ni mangbibbu tali, ni din kam nye Naawuni nini ni tiɗi sheli ni ninsala. (Galeshanima 5:22,23). Pumpɔŋɔ o lee la wain ti wul' manŋi din wandi wala Yisa Masia ŋun nye wain timanŋi maa zuɗu. Yeŋ' sɔxiiri sheli dim be tiwala walbu ŋɔ ni nye la ni o laɓim m-be Yisa Masia ni, ka Masia mini o yeŋgu mi be o ni. (Jon 15:1-10). Naawuni Shii Kasi ni pal'o ka o mal' yiko ni o nyaŋ ningbuŋ behigu ni di kɔre nidi yubu zaa ka ku li.... (Gal. 5:24). Naawuni Shii Kasi n-wuhir' o behigu ni o di lan doli ningbuŋ kɔre. (Galeshanima 5:16). O bi lan bɔri binshɛŋa o ni nya ka wum ka tehiri di zuɗu la, O yedaniŋbu zuɗu. "Ti yedaniŋbu mi n-nye din nyaŋdi duniya ŋɔ." (1 Jon 5:4). O mal' yeda ka kpaŋsiri o maŋa m-moondi ni di ku yuug' ka Yisa labbna. O nyar' o suhu ni Naawuni yurlim dim be hal' abada.

"Ninvuɗsheba ben mal' suhu yini mal' alibarika, dama be ni ti nya Naawuni." (Matiu 5:8). Naa Dawuda ŋun daa nye bundaan ka di nasara o dimnim zuɗu, ka daa lan baŋ ni zabli dingar zaba zaa be la o suhu ni. O baŋ o shii ni bɔr' shem ka suhi Naawuni "Nam suhu dim be Kasi nni, o! Naawuni, ka zaŋ yeda niŋbu shii palli niŋ n suhu ni." (Dawuda yila 51:10). Sokani ni too neegi O suhu ka di be kasi, naɗla o niŋ la tuuba ka kana Naawuni sani, kaman Dawuda ni daa niŋ shem la, ka suhi Naawuni ni o nam suhu din be kasi o ni. Naawuni bɔri ni o niŋ bin'pala abehigu ni. Ani kpaŋsiri amaŋa ka liɗ' a bin yera sheŋa bee chinchin, sheŋa din chehi la ni a tuun' suma zaa ku too lee asuhu Naawuni bebu shee. O bɔr' a sɔŋbu pam,

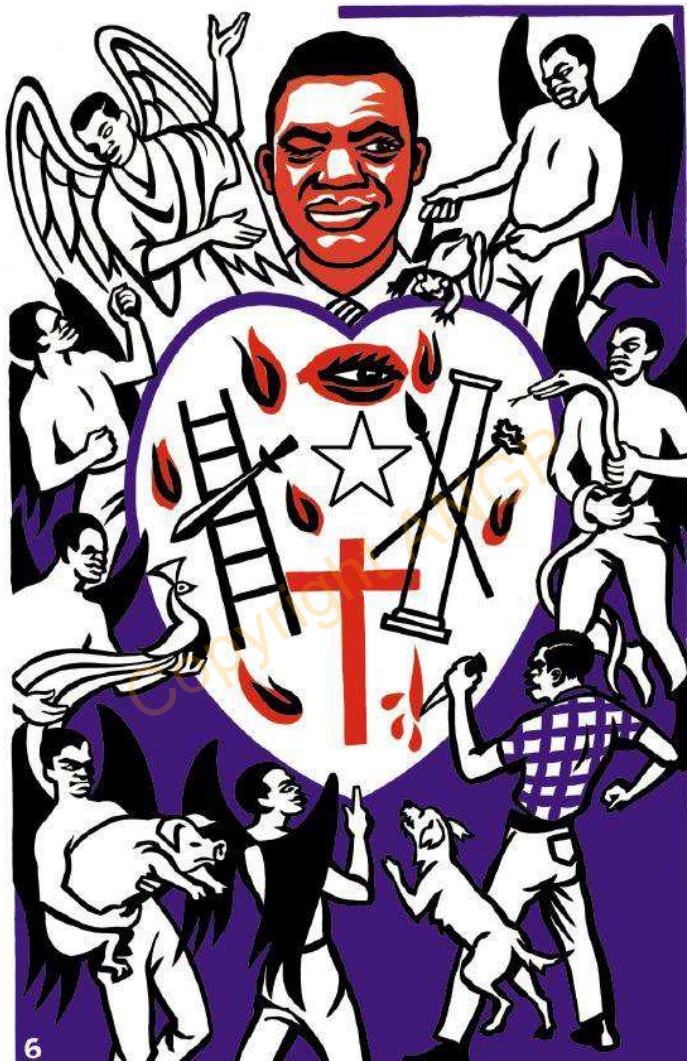
dama O daa lo alkauli ka yeli. “N ni zaŋ ko’vielli n yuɔsi yi zuɔu ka yihiya buɔiɛmba ni binshieɔ’kam din che ka yi mal’ daɔri la.” O daa yeliya “N ni ti n-ya suhu pala ni teha pala ka yihi tipawumli suhu di kpema kaman kuɔli la, ka ti n-ya yeda niŋbu suhu. N ni zaŋ N Shii Kasi niŋ yi ni ka che ka yi doli N zalgunim’ zaa.” (Ezekiel 36:25-27). Yetɔɔli ŋo wuhiri ti la daamiinsi palli sheli Naawuni ni lo n ti ti o Bii Yisa zuɔu.

Ti nya ka Malaika la lan yina foto ŋo ni. Naawuni yihi la Malaikanim’ ni be yihi ninvuɔ’sheba ben paɔri ŋun’ Naawuni la be muɔsigu ni. (Dawuda yila 34:7; 91:11; Daniel 6:22; Matiu 2:13; 13:39; 18:10; Tuumba tuma 5:19; 12:7-10).

Ti lan nya ka Sintani mi ka o ɔɛ m-miri daadam suhu, ka lan bɔri ni o nya tahama ka kpe o yil’ kurli maa ni. Dinzuɔu ka Naawuni yelgu kpahi tizuɔuri ni ka yera: “Yirgimiya yimaŋ’ zuɔu! Yi dim’ ŋun nye Sintani la kul’ chenimi ginda ŋ-ŋumdi kaman gbuxinli la m-bɔri n’o gbaai so ŋ-ŋubi.” (1 Pita 5:8). Sahakam o lebigiri la o maŋa kaman, Malaika ŋum be kasi la. Hali o kpaŋdi o maŋ’ ni o yohiŋ m-birgi Naawuni ni pii sheba gba. Ti yi zaɔsi Sintani o ni zo ka che ti. (Jeemsi 4:7).

FOTO DIN PAHI AYOBO

Foto ŋo nye la ŋun niŋ yeda ka lan che n-ŋmalgi nyaanɔ nlee gutulu nira la suhu ni o nin’bil’ yini pili pɔbbu. Di wuhiri ni o ni daa niŋ Naawuni yeda sheli la gbar’giri mi. Nin’bil’ din kpalim la mi bi zori vi, ka lihiri ginda n-laxiri duniya ŋo zori. Neesim din daa be o suhu ni la bi lan ne’ ka o suhu ni daa wuhiri ni o mali shili ni o mini Masia laɔm n-di wahala la bi lan ɔɛ dede. Pumpoŋo zahimbu gobi o ka o saxiti li, ka bi lan wumdi Naawuni kukoli. O pilgi mi ka wumdi tiri Sintani ni yohiŋd’ o ka pɔri ziri pɔ’ yoya sheŋa la. Dipa sheli ka o na cheni cheɛch (jiŋli) ni, ka zaŋ duniya ŋo ni bin-yera kɔre sɔxi o suhu ni. Yurlim sheli o ni mali ti Naawuni la mahiya ka o bi lan mi o teha ni nye shem. O ɔɛ la so’ chira ayi sunsuuni ka bi lan mi o ni yen doli so’ sheli la. O pilgimi n-diɛmdi duniya ŋo buni ka yohindi ni o yur’ la Naawuni. Saŋmar’ sheli din be o suhu ni la bi lan

6. SUHU SHĒLI DIN BE ZAHIMBU NI KA WALGI LA.

ne'. O lan ka suhupielli ni o zi dapulli la, di lee la zil'tibsa n-t'o. O zeyimtali la pilgi dambu ka o bi lan suhiri Naawuni. Di yela bi lan kpa o. O baxa lan ka di puuni. O bi lan lihiri o suhu ni ni be shem, ka ti Sintani nun zeya ka bori ni o nya soli ka lan kpe o suhu ni na soli. Di nyaxs' o ni o mini alahachinim' dolitaba n-gar' ni o doli ben shiri nye Naawuni bihi ni yelmanli.

Yo'noloxu nun ze manduhibu zaa ni lan pilgi ka lihiri ni o nya soli ka kpe suhu maa ni na. O ni too tam ni Naawuni da-alibarika yol'sim n tilg'o ka duhiri o manja. Ka da'nyubu kore kpahiri o suhu ni o yoo ka di kpe na. Di ni too niŋ ka alahachinim' zama sheli o mini o zonim' ni be la puu ni. Ka di mal'o vi ni o yihi omaŋa ka di laxim be da-alahachi ni. Ka Sintani yer'o ni zama bee laxingu maa ku too saxim o wuntiitali shii behigu Naawuni sani. Ka ningbuŋ behigu ni teha ni kore wuhiri di manja. Di pa sheli k'o bori ni o niŋ ansarsi dim bi tu' ni o mini ba mal' dolintab tali n cheni waa ni dicma bieri zaa shee, ka deeri Sintani ni saxsir'o kayeri o ni daadam behigu m-bala, alahachi maa dina, pa zaɓbieɓu nnye li.

Yelmanli, ti ku too taxi noonsi ni tehibieri din laani garta ti zuɓu, amaa ti mi yi ti ba soli ka be kpe tisuhuri ni n ti niŋ be te'ri ka waxi be tuumbieri bihi, dindina ti tum taali m-bala. Ti yi zaŋ ti nu'bil' ti Sintani o ni gbaagi ti nuu manmanja ka vo' ti chaŋ buxim din ka bahigu la ni. Din zuɓu ka Naawuni kpahiri ti zuɓu ni, ni ti yihi tuumbieri zaa ti behigu ni ka di diemdi li. Alahachi ni yen doli solikam din zuɓu ka ti san' na, ti zomiya n chaŋ Yisa nun ni guli ti ka zabi ti zuɓu la san' na.

Foto maa ni do so nun mal' takɔbi kuhri daadam suhu ni la wuhiri ti la ninvuɗsheba ben maani Yisa nyaandoliba ansarsi ka mal' be noli ni yetɔɗyoya tiri Yisa nyaandola maa suhu ni daŋa. Dilan' maa yi ka yeda ni yelmanli, ka zeyim Naawuni jembu ni. Ka o pilgi ka zor ninsal' dabiem gari Naawuni. Ninsal'nim' ni yeri ka tumdi shem maa che ka dabiem kpe o ka daag'o yi Naawuni jembu ni, ka lee ninsal'nima dabli. Suli

mini halibiexu wuhiri di maņa saha sheli yela ni vi dibu ti ka na la puuni. Ka kpaņsiri dimaņa ni di kpe ti suhu ni. Sintani wahu ņun nye nyuli bee sujee kan'la saha sheli sheba ti nya buni ka be behigu suņ din cheni tooni la, k'o kana ti kpe be sunsuun ni ka ku niņ gaafara, ti yi t'o soli biela, o ni yoo ka zaņ jelinsi ni maņduhibu kpe ti suhu ni na.

Di bi to ni lax'yubu kpe ti suhuri ni na, ti yi bi deei ti Duuma Yisa yelgu sheli o ni zaņ kpaħiri ti zuxu ni la. "Yirgimiya yimaņ' zuxu, ka suħimiya Naawuni ni yi di ti lu zahimbu puuni." (Matiu 26:41). "Ņun tēhi ni o 3ε dēdē, ņun miri k'o ti niņ n-lu." (1 Kōrintinima 10:12). "Disimdi ti ni ti ye Naawuni ni zaņ gbōxino ni di nema zaa n-ti ti la, ka di che ka ti too ba n zani n-nyaņ Sintani yenķiķkabina zaa." (Efisisnima 6:11-18).

FOTO DIN PAHI AYOPĀIN

Anfoni ņo kahigiri la ninvuax'so ņun lee gutula ka lab' nyaaņa la suhu ni ni be shem wuhiri ti. Saha sheli o daa pum be la Naawuni neesim ni ka nya o ni daa pun deei Naawuni Shii Kasi m-baņ alizanda ni pini ni nye sheli. Ka o lan che yedaniņbu maa bahi. (Hibru 6:4). Di lan wuhiri ti la ninvuax'so ņun na zi n niņ tuuba bee n-zaņ o behigu ti Naawuni. Be ni yihi labal'suņ waazu ka wuhi o di gbinni la zaa yoli. K'o lan niņ suħukpeeni ni tipawumli ni o ku taxi o behigu, o kul ni be la o da-alahachi maa ni la la.

Yisa maņmaņ' daa yeli gutul'nira ņun labbi nyaaņa behigu ni be shem. O daa yelya: ni, alizim'biexu yi zo ka che nira, alizim'biexu maa chenimi n-ti be kom ni bi dooni luxsheli polo m-bōr vuhim shee ka bi nyara. Di saha maa o yeři mi, Nni lan lab' mbieri kurli shee. K'o yi lab'na nti nya ka di kolikoli mmal' viela, o chenimi nti zaņ alizimbieri ayopāin ben bie n gar'o m-pah'o maņ' zuxu na nti kpe mbe nimaani. Din saha di lan' maa behigu ni bie pam n gari di ni daa pum be shem la. (Luke 11:24-26). Ka dini niņ maa wuhiya ni yelņahili la nye la yelmaņli. Ņahali maa ni yeli shem mboņo: "Baa labi n diri o tiri, ka be ni su kuruchu so kom mi lan ņmalgi labi nti bilindi baħri ni yaha."

7. SUHU DIN NIŋ YEDA KA LAN LABI NYAAIJA
BEE TIPAWUMLI LANA SUHU.

(2 Pita 2:22).

Naawuni kundinim' wuhiri ti la yedaningda n̄un lan labi n-lee gutul'nira bee n̄un kul bi niŋ tuuba la suhu ni be shem. Alahachi, yohimbu lan kana nti kpe o suhu ni ka mal'o tumdi di yubu. O nina polo wuhiri la o suhu ni ni be shem. Naawuni Shii Kasi yiya ka che o suhu, dama di mini alahachi ku too laxim mbe. Zotali bombe neesim ni zibsim sunsuuni? Ninsal' suhu ku too nye Naawuni jembu duu, ka lan nye Sintani soxibu shee, di ku nani. Malaika, Naawuni yelgu maa ni yi suhu maa ni, ni sugargu. Ka n̄malgi lihiri o nyaanja ni o nya ni dilan maa ni lan niŋ tuuba kaman, bi' n̄un daa borigi, "Ka ti bor'i ni ni o diri la kuruchunim' bindira sheli, dama so daa bi tir'o bindira. Ka di daa ti lu o suhu ni k'o yeli, Nni yiysi n labi mba sani nti yel'o, Mba, mbirgi n Duuma Naawuni sani ni a gba sani, hal' mbi lan simdi ni a boli ma a bii gba (Luke 15:16-20). O ba maa ni daa nya o bii n̄um be suhugargu ni maa di daa niŋ o namboxu k'o che o taali paŋ o, ka deeg'o ni suhupielli.

Foto n̄o puuni, suhu maa bi wuhi tuuba niŋbu sihira, dilan' maa bi lan lab' Naawuni ka bi bo' ni o nya o da-alahachi che mpaŋ Yisa naba ni. O teha zaa kpi mi ka fo kaman, kurig' tulim ka be zaŋ nyoo'o. O mal' tiba, o mi ku too wum Naawuni kukoli sheli din boon'o. O mal' nina, o mi bi nyari boxli din zilima ka ka targa ni yoogi ndo o naba ni. Vi bi lan mal' o alahachi tumbu ni. Sintani di la nam ka zini o suhu ni kaman Naa la, o na'kuɔ'zuxu. Di bi to ni o nyu bara ningbuŋ vielim zuxu, daadiini zuxu kaman "gbala du' sheŋa be ni zaŋ zaŋ kalo mpalgi dinyaansi ka di lihibu viela, amaa ka kpiimba koba mini daxri balbu kam pal' di puuni la." (Matiu 23:27).

Ziri ba maa deei Naawuni Shii Kasi din nye yelmanji la zashee. Binkob'gu kam mini di da-alahachi, alazim bieri ni kukparisi mgbibi ŋa zaa be nuhi ni n-kperi daadam suhu ni. Shel' ni ka o ti bor ni o yihi o maŋa Sintani dabtim maa ni ka ku lan tooi. Ninvoɔ'so daa yi ti tum din chihi Anabi Musa zalgu, nirba ayi bee ata yi di' di shehira, be kur'o mi ka namboxu zobo kani. Kayi tehiya ni tib'dargibo bo n lee simdi ninvoɔ'so n̄un n̄o n-

taai Naawuni Bia, ka lihi zɛm amiinsi zi' sheli din daa mal'o k'o be Kasi, ka niŋdi din dihiri Naawuni da alibarka Shii la vi la?" (Hibrunima 10:28,29; 2 Pita 2:1-14).

Nzo sumo, a suhu ni yi be lala, kuhi n boli Naawuni ni a suhu zaa ka di niŋ zinchili, "Ben vu' mmiri Naawuni o zuɔu la o ni too tilgi ba." (Hibrunima 7:25). O mal' yiko ka bɔri ni o che a da-alahachi zaa m-paŋ a, a yi niŋ tuuba ni yelmanŋi. O ni tooi kari Sintani ni o da-alinbieri n-yi a suhu ni, nyin de yi bɔra. Kam' na, kaman koŋlan' ni daa kana Yisa n-ti ye l'o, "A yi di saɔi, a naan che ka n-koŋ ŋɔ naai; ka nambɔɔu daa gbaai Yisa k'o teeg' o nuu n-shih' o ka yel'o, N saɔiya di' naama." (Mark 1:40,41). Amaa a yi lan niŋ tipawumli ka zuri zibsim gari neesim, diŋuna soŋbu lan kani, dama a pii kum ka che nyevili. "Alahachi yɔri nyɛ la kum." (Romnima 6:23).

FOTO DIN PAHI ANII

Kpe ŋɔ' ti nya alahachi lan' ŋun niŋ tipawumli ti Naawuni yelgu ka kum ti mir'o na. Ka o shii zɔri kum dabiɛm k'o niŋdi nambɔɔu. Kum paag'o, o ni bi tɛhiri dizuu shaa sheli la. Alahachi nyaxsim la zo n-yi o ni, ka alahachi maa san'yoɔ paag'o na. Ŋŋɔ saha k'o nyari buɔim din bi kpiri la puu ni alaka ni be shɛm. Saha maa, o bɔri ni o suhi Naawuni ka koŋ suhibu. Dama o pun zaɔsi Naawuni yurlim sheli o ni daa zaŋ t'o la. Saha maa o zɔnim' gba zɔri dabiɛm ni be miri o na. Yetɔɔ' sheli o zɔnim' maa ni di bɔri ni be zaŋ mahi o suhu la, bi too soŋ o. O yi nyɛ la bundaan', o buni maa ku too pah' o nyevili, bee n-yih' o kum alaka maa ni k'o vuhi. O bɔr ni o tɛhi Naawuni zuɔu saha maa ka di koŋ o, dama Sintani bi t'o soli ni o niŋ lala.

Binsheɔkam o ni daa yuri duniya ŋɔ ni kpalim lar' o mi. Limam kpema ku too soŋ o, dama o pun zaɔsi Naawuni yurlim, ka sariya karbu paag'o na. "Di mi mali dabiɛm ni nir kpe Naawuni ŋun nyɛ nyevili lan' ŋɔ nuu ni!" (Hibrunima 10:31). O daa bɔr mi ni o ti niŋ tuuba saha sheli o suhu nibɔra bee shaa sheli o ni ti yen kpi la ka o deei Naawuni. Di saha maa mi soli lan kani. Nirba pam n-kpi ka bi nya soli ni be zaŋ bemaŋ' ti Naawuni.

8. ALAHACHILAN' SARIYA KARBU.

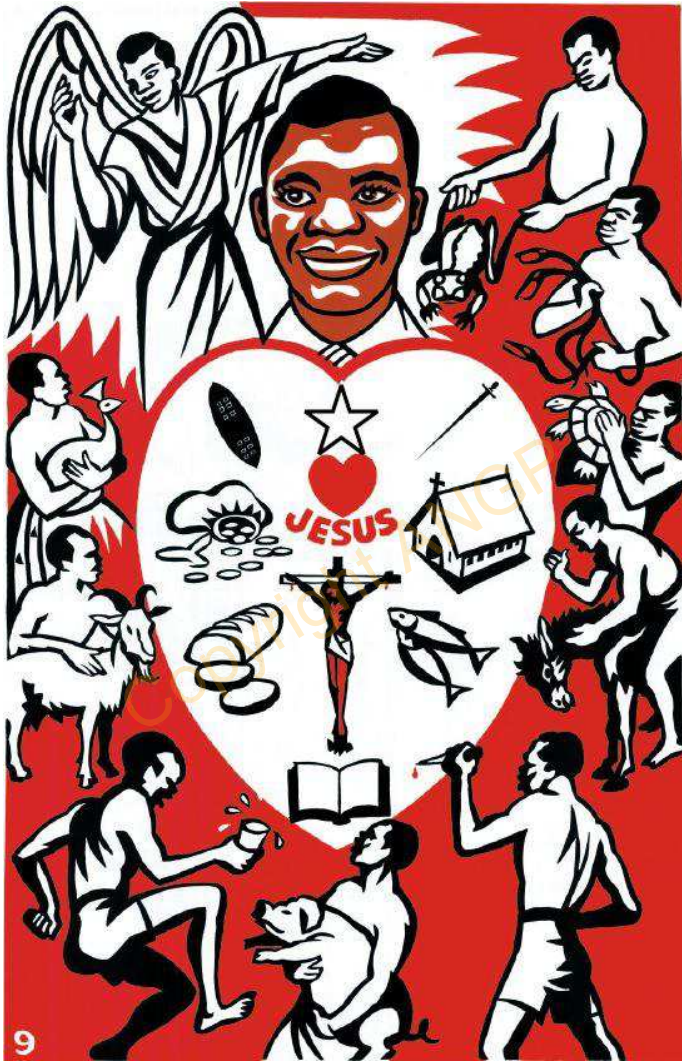
Din zuṣu di nye la talahi ni ti ḡmalgi bɔ Naawuni saha sheli O ni miri ti. Kum yi ti paagi alahachilan'. O bi lan wumdi Naawuni kukɔli din mahiri suhu la; dama o daa pun zaṣsi Naawuni ḡun cheri taali paḡdi la, ni o yurlim zaa saha sheli o ni be o nyevili ni. Pumpɔḡɔ ka o ti wum Naawuni sariya Karta, Tilgira so o ni daa zaṣsi la kukɔli ni yel' o, "Yinim, bahiyoli nim ḡɔ, wariya nti kpe azaaba, buṣim shel' Naawuni ni daa mali n-gu Sintani mini o malaikanim'la." (Matiu 25:41). "Di nye la talahi ni sokam zaa kpi napɔḡ yim, ka sariya karbu lee be di nyaṅa." (Hibrunima 9:27).

FOTO DIN PAHI AWAI

Foto ḡɔ wuhiri ti la Yisa nyaandola ḡun zeyim o yeda niḡbu ka nyan zahimbu zaa. Zahimbu shehiranim pam daa gil'o ka o kul' zeyim ti pahi targa ka nyan di zaa Masia zuṣu. O bi kpe Yisa nyaandoliba zobo maa ni ka ti zani soli, amaa o kul' be la zobo maa ni ka lihiri Yisa ḡun nye o yiko lan' la ka o suhu zeya ni o ni di nasara. (Hibrunima 12:1,2).

Sintani min'o da alazimbieri cheni gindi la yeda lan suhu, ka kpaṅsiri o maḡ ni o vo' Naawuni bihi chaḡ soli biṣu zuṣu: Maḡduhibu, laxyubu, zina niḡbu ni tuumbieri maa tatabo be la soli maa ni. Buḡ' n-dee jengun zaani, dama alahachi doli la soya kɔnkɔba zuṣu n-ka ti san' na. Amaa yeda niḡda ḡun yirigiri o maḡa too baḡdi so' sheli din nye alahachi. Di yi ti doli adiini yuya kɔnkɔba zuṣu bee malaikanim' ben be kasi la yuya ni, Naawuni yelgu mini O Shii Kasi ni vo' yedaniḡda maa chaḡ yelmaḡli soli zuṣu.

Do' so ḡun gbibi dam jashɛ o nuu ni ka wari waa gindi yeda niḡda maa ka kpaṅsiri o maḡ n'o zaḡ duniya ḡɔ kɔrebieri n-zahim'o ka o birgi Naawuni yelmaḡli soli zuṣu. Di mi bi too niḡ Yisa nyaandola ḡun niḡ yeda ni yelmaḡli la sheli. Dama duniya ḡɔ kɔrebieri mini alahachi zuṣu ka o daa pahi Masia ni n-kpi. Doo ḡun pahi ayi la mi mal' la takɔbi kuhiri Yedaniḡda maa suhani. Turi, nyaanzubu, ansarsi ni yɔhungu sheli ben bi niḡ yeda mini ben booni be maḡ' yedaniḡdiba ni mal' yer' ti la nyela

9. SUHU SHELI DIN DI NASARA.

takobi ka be mal' kuhiri n̄un niŋ Yisa yeda ni yelmanja suhu ni sahakam. Amaa n̄un niŋ yeda la bi wumdi daadam nim' yelgu, o baxa be la Naawuni yelgu ni, ka deei Yisa ni daa yeli shem la: "Nirba yi turi ya ka niŋdiya alaka, ka nmari zi' bieri balbu kam m-pari ya n-zuxu, yi mal' alibarika. Be yi niŋdi ya la la cheliya ka yi suhuri palgi ka mal' suhupielli, dama yi laara galsiya alizanda ni." (Matiu 5:11,12).

Ningbuŋ korebieri mini Sintani kpaŋdi dimaŋ' ni di walgi yurlim dim-be Yisa nyaandola mini Naawuni sunsuun ni la. Amaa suhupielli mini o yeda puuni, o ni tooi yel' ni; "Ŋuni n-lee ni tooi yihi ti Masia yurlim ni? Muksigu bee wahala bee alaka bee finfali bee gbifini bee barna bee takobi ni tooi yihi ti dini?" (Romnima 8:35). "Amaa di zaa yoli, ti ni di nasara n-yaxi Masia n̄un yur' ti la zuxu. (Romnima 8:37). O ni zaŋ Naawuni gbɔɔɔɔ yɛ la, din' nni che k'o tooi nyan Sintani ka zaɔs'o muksigu zaa, ka zabi zabili maa nti paai targa ka tooi ba n-zani dabsi' biexu dali maa Yisa Masia n̄un di nasara zahimbu zaa puu ni la zuxu. O zuxu ti ni di nasara ka deei nam zuxpilsidi dim mal' jilma ka di vielim ku kpaai. (Efisisnima 6:10-18; 1 Pita 5:4).

SANJARGA din wuhiri o teha ni be shem la ne' mi. Yeda mini Naawuni Shii Kasi mpal'o suhu ni. Naawuni Malaika n̄un wuhiri o yelgu la tehiri'o alibarika mini laara sheli ben di nasara ka zeyim ti paai targa la ni ti deei alizanda ni kaman di ni sabi shem la; "Ŋun di nasara nni ti che ka o di nyevili ti'sheli dimbe Naawuni yil'la wala." "Ŋun di nasara ku lan kpi kum dim pahi buyi la yaha." "Ŋun di nasara nni che k'o di bindir' soɔra la sheli ka lan zaŋ kuɔ'pielli nt'o ka yu' palli sabi m-pa di zuxu," "Ŋun di nasara ka tumdi n-yubu hal' n ti paai di bahigu nni t'o yiko kaman, Mba ni ti ma yiko shem. Ŋun di Nasara ni ti yɛ bin yer' piela ŋɔ tatabo, ka nku kpihim o yuli nyevili litaafi ni; amaa ka ni ti zan'o nyaanja m-bol'o yuli Mba Naawuni min' o malaikanim' sani." "Ŋun di nasara nni zaŋ o n lee N Duuma Naawuni jembu duu daantalga k'o ku lan yi di ni yaha." "Ŋun di nasara nni che ka mm̄in o laxim zini n nam zishee kaman ngba ni daa di nasara ka mm̄ini Mba Naawuni laxim zi o nam zishee shem la." (Kahigibu 2:7,11,17,26; 3:5,12,21).

LAŞ'KŌLIGU DIN YOOI LA wuhiri mini pa o suhu kŏŋko, amaa o mal' la o liŋri gba jŋm̄di Naawuni. O bi saŋindi o liŋri maa yoliyoli. O mal' li soŋdi la namdahimba ka tiri Naawuni pini bu pih̄i kam puuni yini, hal' o zaŋdi la o ni mal' bun' sheŋa zaa maani malgu tiri Naawuni, ka zaŋdi o binshieŋkam zaa paŋiri Naawuni.

BŌROBŌRO MINI ZAHIM wuhiri mini o be la behigu suŋ ka gbibi omaŋa. O bi zaŋ da'nyubu mini bindiri daŋri saŋim o behigu. (Tuumba tuma 15:20). O bi saŋind o liŋiri, ka mi bi zaŋdi taba nyubu (wii) bee ti'bieiri valibu saŋindi o ningbuŋ sheli din nye Naawuni jŋmbu duu la. Amaa o diri la bindir' suma din ni soŋ o ningbuŋ. O suhu maŋmaŋ lee la wun'suhigu duu, ka o cheŋi chechi Naawuni jŋmbu duu ni sahakam ka tiri jilma binshieŋkam puuni. O yuri wun'suhigu, jŋmbu duu ni, hali o yiŋ' bee oduu puuni, dama o mini Yisa nyaandola kutooi zoi yedaniŋbu puuni. O yi bi tŋŋsiri Naawuni sani wunsuhugu puuni.

LITAAFI DIN YOO' MAA wuhiri mi, ni o karindi la Naawuni buku din nye 'Baibul', ka bŋh̄indi li bieŋ'kam, ka nyari yem ni yaa ni nyevili ni neesim ni buni din lan ka kanlli di puuni. Baibul (Injil) maa lee la firla ka wuhiri o soli, ka lee takŋbi sheli o mal' nyaŋdi Sintani. Di nyela dabsilikam bindirgu mini kom din ni ku o ko'nyuri, ka nye ko' surlim sheli o ni mal' m-paŋiri o maŋa, ni diŋ' sheli o ni mal' n nyar' o maŋa. O yuri o maŋmaŋ dapulli zibu dama o baŋ ya ni dapulli maa yi bi zi, laara mi kani. Dama o banya ni o mini Masia n-laŋim n-neeŋi kum ni ka simdi ni o be behigu palli. O ninna kul kpa la binshŋŋa dim be alizanda ni. Ka o suhu ye binshŋŋa dim be nimaani la zuŋu, ka di pa la binshŋŋa dimbe duniya yili ŋŋ ni la zuŋu. (Kolŋsi 3:1-2). O mali shili ka gu' Naawuni kandi na. O be mi kaman ti' sheli din ʒe bieŋ kom shee ka wandi di wala saha din tu. (Dawuda yila 1:3). O be la kaman, wain ti'wul'maŋli la ka wandi ti'wala pam. O bi zŋri kum dabiem, dama Naawuni yurlim sheli Shii Kasi ni zaŋ n-ti o la m-pal' o suhu.

FOTO DIN PAHI PI'YA

Yisa daa yelya: “Mani n nye nyevili, mani n-lan su kum ni neebu yiko: ka njunkam niŋ ma yeda, hal’ o yi kpi gba, o ni lan neei yaha. Ka njunkam mi ne ka niŋ ma yeda kul an kpi hal abada.” (Jon 11:25,26). “Njunkam n yelgu ka niŋ nun tim ma maa na yeda mal’ nyevili din ka bahigu; ka be ku ti lan kari o sariya, dama o pun yi kum ni n-kpe nyevili ni.” (Jon 5:24). Kum ka dabiem, waamaa tib dargibo ti Yisa Masia nyaandola. “Kum koŋ nasara! Haa kum, anasara dibu be ya? Haa kum, adimbu yiko beya? ... Ti paŋri Naawuni nun tiri ti nasara ti Duma Yisa Masia zuxu ŋo.” (1 Korintinima 15:54-57).

Ninvuŋ’so nun doli Naawuni ni yelmanŋi bi zori kum dabiem, kaman Naawuni tumo, Pɔl (Paul) ni daa yeli shem la; “N suhu kul yemi ni n-kpi n chaŋ ti be Masia sani, dama dina n-so shelikam.” (Filipinima 1:23).

Masia nyaandola suhu kul ye mi ni o ti nya Yisa nun daa kpi n-yo o da-alahachi samli dapulli zuxu la. Shii Kasi mi tehir’ o Yisa ni daa yeli shem la; “Di cheliya ka yi suhuri zohira. Niŋmiya Naawuni yeda, ka niŋ man’ gba yeda. Duri pam m-be Mba yiŋa ... n ni lab’na n ti zaŋ ya n-tahi Mmanŋman behigu shee, ka nni ti yem be luŋ’sheli, nimaani ka yi gba ni ti be.” (Jon 14:1-4). “So nini na bi nya ka so mi tibli na bi wum waama so ti baŋ binshenja Naawuni ni mali n-zali ninvuŋ’sheb’ ben yur’ O la.” (1 Korintinima 2:9). Yelgu sheli ka duniya ŋo ni ka ti ni tooi zaŋ n-wuhi bee n-buxsi alizanda ni vielim mini jilma sheli Naawuni ni mali n-zali ben doli ti Duma Yisa Masia duniya ŋo ni la.

Foto din bahindi nyaanŋa ŋo ni ti bi lan nya kum dim mal dabiem. Ti nya la Malaika bee Naawuni tumo nun zeya ni o zaŋ o shia (suhu) dim be kasi la lab’ Naawuni sani. O shia deei dimaŋa n-yi alahachi dabtim ni, ka doli alizanda du’noli din yooi n-cheni Yisa nun yur’o ka daa kpi nti o dapulli zuxu la. O yi ti paagi Naawuni tooni, beni ti niŋ o amarhaba. Nimaa ni o Duuma ni puh’o ka paŋ’o ni; “Mbo Mfaanŋa, bi’ suŋ ni yeda lana nun zɛ

10. JILIMA YIŃ KUNDI CHE.

ma yim! ... che k'a suhu pielli kaman, n suhu ni pielli shem ḡo." (Matiu 25:21). Sintani lan ka yiko o zuḡu yaha. Dama "nandan' maa dāa ti kpi, kà Malaikanim' kpuḡ'o n tahi ti yab' Ibrahimmā sani alizanda ni." (Luke 16:22). "Ka n daa wum ku ko' sheli ka di yi zuḡsaa na n-yeḡ' ma, Sabimi ḡo. Pumpoḡo zaḡ chena, ninvuḡ sheb' ben doli ti Duuma hal ni be nyeviya targa mal' alibarika. Naawuni Shii Kasi yeliya, Di ni nye shem mbala! Be shiri mal' alibarika, be vuhi be tuma jilinsi, ka be tuma maa shehiranim ni doli ba." (Kahigibu 14:13).

ZUḡU NI KPAABU (SAḡSIBO) DIN BAHINDI NYAANJA

N zo sumo ḡun karindi ḡo, Naawuni nni soḡ a k'a zaḡ a suhu ti ḡun' Naawuni, O yur' a mi ka yer'a sani pumpoḡo ni; "ḡmalgim' n Labi Nsani na ni a suhu zaa." (5 Musa bee Diutironomi 30:2). Zaḡ mi a suhu din be suhugarigu ni ti ti Duuma Yisa, k'o ni t'a suhu palli ni teha palli. Di yohim mi amaḡa ka doli a suhu yubu ni nye sheli, dama ninsal' suhu ni ka dimboḡonim zaa ha yiri na. Dina n nye; Tehibieri mini zina niḡbo (Mark 7:21). Yimiya alahachi kam tumbu ni ka tum wuntii tuma din tu, dama alahachi tumbu yori nye la kum, amaa Naawuni pini nye la nyevili din ka bahigu ti Duuma Yisa Masia zuḡu. (Romnima 6:23).

Nyin' ḡun zaḡ amaḡ' ti Naawuni, gbibimi yeḡmaḡli lahabal'suḡ sheli o ni wuh'a. Lahabali ḡo zuḡu ka Pɔl (Paul) daa sabi nti Timoti, ka yeli; "Doli wuhibu maḡ' sheḡa n ni daa zaḡ n wuh' a la yeda niḡbu mini yurlim sheli dimbe Yisa Masia ni la puuni ... Mmi n ni niḡ so yeda, ka mi n'o ni tooi gbibi n ni zaḡ sheli n niḡ o nuu ni (2 Timoti 1:12,13), n ti paai dabsili maa." Zeḡmiya yim yi yeda niḡbu puuni, suhimiya Naawuni Shii Kasi yiko puuni. Gbibimiya yimaḡa Naawuni yurlim ni, ka lihiri Yisa ḡun' nye Soli ni yeḡmaḡli ni nyevili la. Ti Duuma ḡun ni labbna pumpoḡo nti kpuḡ' o bihi la. ḡuna n nye "nanim' zaa Naa ni duumanim' zaa Duuma." (1 Timoti 6:15).

Naawuni ḡun ni tooi gbibi ya ka yi ku lu, ka ni zaḡ ya n tahi o maḡmaḡ tooni dim mal' jilima shee ni suhupielli, ka yi ku

mal' taali la nnye ṛun kṛko nye ti Duuma Naawuni, ni Tilgira Yisa Masia zuṛu. Ṛuna n simdi tibgibu mini nam jilima ni yiko ni fukumsi subu, duniya ṛṛ ni daa na bi nam saha shel' la mini pumpṛṛṛ zaṛ hal ni saha din ka bahigu Ami! (Jud 24,25).

Copyright ANGP

“Ŋunkam tumdi alahachi nyela zalgu chihira, dama alahachi tumbu nyɛ la zalgu chhibu.”

“Yi mi ni Masia daa ka na n’o ti kpihim la ninsal nim daalahachi, ka alahachi ka o ni.”

“Ka ŋunkam be Masia ni, o bi tumdi alahachi, ka ŋunkam kul tumdi alahachi, dindina o na bi nya o bee mmi o.”

“M bihi di chɛliya ka so yohimya. Ŋunkam tumdi din tuhi nnyɛ wuntizɔra kaman Masia ni nyɛ wuntizɔra shɛm.”

“Ka ŋunkam kul tumdi alahachi nyela Sintani nira, dama pilgu ni ha ka Sintani pun tumdi alahachi, ka daliri din chɛ ka Naawuni Bii daa kana nyɛ la ni o ti saɣim Sintani tuma.”

“Ŋunkam nyɛ Naawuni bii bi tumdi alahachi, Naawuni behigu ni be o ni k’o nyɛ Naawuni bii maa zuzu k’o ku tooi tum alahachi.”

“Dimbɔŋɔ n kahigiri wuhiri Naawuni bii ni nyɛ sheba, ka lan wuhiri Sintani gba bii ni nyɛ sheba; Ŋunkam bi tumdi din tuhi waamaa n-yur’o mabihi, pa la Naawuni bia.”

(1 Jɔn 3:4-10).

A SPECIAL WORD FROM ANGP
UN MONDE SPÉCIAL DE L'ANGP
UMA PALAVRA ESPECIAL DA ANGP

This booklet "The Heart of Man" is available in over 538 languages and dialects spoken throughout the world (Africa, Asia, The Far East, South America, Europe, etc.) Our Heart Book is now also available on cell phones, tablets, etc from www.angp-hb.co.za or as an APP "Heart of Man" on Android phones.

Le livre du "Coeur de l'homme" peut être obtenu en plus de 538 langues et dialectes parlés dans le monde entier, à savoir: Afrique, Amérique, Asie, Extrême Orient, Europe. Notre Livre du Coeur est maintenant aussi disponible sur votre Téléphone cellulaire, plaques, etc. de www.angp-hb.co.za ou comme une Application "Heart of Man" sur téléphones Android.

Este livro "O Coracao do Homem" é obtido em mais de 538 linguas e dialectos falados em todo o mundo, a saber: (Africa, Asia, America do Sul, Extremo Oriente, Europa, etc). O nosso Livro O Coração do Homem também está agora disponível em telefone celular, tablets, etc. de www.angp-hb.co.za ou como um aplicativo "Heart of Man" nos telefones celulares Android.

The 10 heart pictures contained in this booklet are also available in the form of large coloured picture charts (86 x 61cm) bound together in a set of 10 pictures. These "Heart Charts" can be obtained with European or African features and are particularly suitable to be used in conjunction with the Heart Book for class-teaching, open air evangelization etc. Kindly contact us to ascertain the latest subsidized price of this chart.

Les 10 images du coeur qui figurent dans ce livre peuvent être obtenues en tableaux de couleur, format 86 x 61 cm, avec des physionomies européennes ou africaines. Ils peuvent être utilisés en même temps que le livre du coeur pour des classes bibliques, a

l'ecole du dimanche ou lors de reunions de plein air. Soyez aimable de nous contacter pour assurer les derniers prix en cours du tableau.

As 10 imagens do coracao, contidas neste livro podem ser obtidas num conjunto de 10 imagens em colorido no tamanho de (86 x 61 cm). Estes "Cartazes do Coracao podem ser obtidos com caracterfsticas Europeias e Africanas e podem ser usados em conjuncao com o mesmo livro em classes de ensino biblico, evangelizacao ou ao ar livre. Agradecemos que nos contacta- se para confirmacao do ultimo preco dos cartazes.

Kindly write to us if you are able to assist us with further translations of our free Gospel literature, informing us of the language into which you could translate this Gospel literature. Your assistance would be appreciated.

If you have found salvation in Christ, or have been otherwise blessed through our Gospel literature, please let us know. We would like to thank God with you, and remember you further in our prayers.

Nous vous invitons a nous contacter pour faire des arrangements concernant de nouvelles traductions de notre litterature, nous informant de la langue dans laquelle vous pouvez traduire cette litterature evangelique. Votre aide sera beaucoup appreciee.

Si vous avez trouve le salut en Christ ou si vous avez ete beni par notre litterature, nous vous prions de nous le faire savoir. Nous aimerions remercier Dieu avec vous et prier pour vous.

Nos vos convidamos a nos contactar, afim de fazer qualquer arranjo concernente a novas traducoes de nossa literatura em outras lnguas. Vossa assistencia sera muito apreciavel.

Se tem encontrado a salvacao em Cristo, ou se tem sido abençoado por intermedio da nossa literatura evangelica, faca o favor de nos

informar. Pois nos gostaríamos de agradecer a Deus juntamente convosco, e lembra-lo sempre em nossas oracoes.

For free Gospel literature, books and tracts in over 538 languages, write to:

Pour obtenir gratuitement de la litterature evangelique, des livres et des traites en plus de 538 langues, ecrivez a:

Para obter gratufamente a literatura evangelica, livros e folhetos em mais de 538 lnguas diferentes escreva para:

E-MAIL: info@angp-hb.co.za
info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191

PRETORIA

0001

R.S.A.

A Gospel Literature Mission financed by donations
Une Mission de litterature evangelique financee de dons
Missao de literatura Evangelica financiada por donativos

(Reg. No. 1961/001798/08)